

BIBLIOGRAPHY CHEMICAL INDUSTRY (esp. Netherlands) - Ernst Homburg

E.H. von Baumhauer, *Het nut der scheikunde voor den industrieel* (Amsterdam 1855).

J.W. Birza (en D.A. Wittop Koning), *N.V. Koninklijke Pharmaceutische Fabrieken v/h Brocades-Stheeman & Pharmacia 1800-1950* (Amsterdam 1950).

F. de Boer, 'Elf-provinciën-nummer', *Nederlandse Chemische Industrie* (mei 1968).

J.W. de Boer, *Van vernis-stokerij 'op aarden grond' tot modern chemisch bedrijf: samengesteld ter gelegenheid van het 125-jarig bestaan der n.v. Lak-, Vernis- en Verffabriek Molyn & Co.* (Rotterdam 1953).

G. de Bruin, *Buscruytmaekers: ervaringen en lotgevallen van een merkwaardig bedrijf in Holland* (Amsterdam 1952).

Chemische fabrieken', *Scheikundig jaarboekje voor Nederland, België en Nederlandsch-Indië* 2 (1901), 189-196.

Chemische fabrieken in Nederland', *Chemisch jaarboekje voor Nederland, België en Nederlandsch Indië* 5 (1904/5), 254-262, 13 (1915/16), 302-348.

P. Doyer (red.), *The industries of the Netherlands. Part iii: Chemical industries in the Netherlands* ('s-Gravenhage 1915) (= *A general view of the Netherlands*, v).

F.H. Eijndman Jr., *Leerboek der chemische technologie* (Amsterdam 1906).

M.G. Emeis jr., *Waar men 4 eeuwen om zeep ging 1554-1954* (Amsterdam 1954).

J.C.A. Everwijn, *Beschrijving van handel en nijverheid in Nederland*, ii ('s-Gravenhage 1912), 477-489, 492-592.

J. Girardin, *Scheikunde voor den beschaafden stand en het fabriekswezen*, 2 dln (Gouda 1845) (1851², 1856³, 1867⁴).

H. Großmann, 'Zur Lage der chemischen Industrie in Holland', *Die chemische Industrie* 33 (1910), 737-740.

L.A. van Heijningen, *Energiek en ondernemend: 150 jaar olie- en vernisfabriek L. Vliegthart B.V. Delft* (Rijswijk 1989).

De historische ontwikkeling van de chemische industrie in Nederland', *Chemisch Weekblad* 49 (1953), 594-609.

E. Homburg, 'De moeizame weg van extractie naar synthese', *Chemisch Magazine* (aug. 1989), 444-446 en (sept. 1989), 508-510.

E. Homburg, 'De overgang naar een moderne chemische industrie', *Chemisch Magazine* (dec. 1989), 741-743 en (jan. 1990), 31-34.

- P. Huf, *Zeventig jaar Coenen & Schoenmakers Veghel 1882 - 28 juli - 1952* (Veghel 1952)
- G.J. Jacobson A.Bz (bew.), *Handboek der Technologie, naar het hoogduitsch van Barentin, Wagner e.a.* (Deventer/Leiden 1859-1860).
- J.A. de Jonge, *De industrialisatie in Nederland tussen 1850 en 1914* (Amsterdam 1968) (reprint Nijmegen 1976), 213-217.
- H. Koopmans, *Vijftig jaar scheikundige nijverheid in Nederland* (Delft 1967).
- F.W. Krecke, *Handleiding der chemische technologie* (Gorinchem 1881).
- A.M.C. Lemmens en G.P.J. Verbong, 'Natuurlijke en synthetische kleurstoffenproductie in Nederland in de negentiende eeuw', *Jaarboek voor de geschiedenis van bedrijf en techniek* 1 (1984), 256-275.
- A.H. van Nierop en E. Baak, *De Nederlandsche naamloze vennootschappen*, jrg. 1882-1896.
- Th.N. Norton, *Die chemische Industrie in Belgien, Holland, Norwegen und Schweden* (Braunschweig 1914).
- De registers van de Dienst van het Stoomwezen*, **i** (uitg. H.W. Lintsen), **ii-v** (uitg. J.A.W. Nieuwkoop) (Amsterdam, 1989-1993) (**vi-x** in typescript).
- A. Smeets (red.), *90 jaren zinkwitindustrie in Nederland 1870 - 1960* (Maastricht 1960).
- A. Steger, *De toekomst der chemische industrie in Nederland* (Amsterdam 1912).
- Joh. de Vries, *Markt als spiegel. Ontwikkeling en problematiek der Nederlandse koolteermarkt- en nijverheid* (inaugurele oratie, Tilburg 1967).
- J.R. Wagner, *Handboek der Fabriksscheikunde*, 2 dln. (Leiden 1864-1865).
- W. Wennekes, *De aartsvaders. Grondleggers van het Nederlandse bedrijfsleven* (Amsterdam 1993).
- B. Wigtersma, 'De toekomst van de chemische industrie in Nederland', *Chemisch Weekblad* 9 (1912), 810-821.
- D'Arcet], 'Verbeterde fornuizen voor smeer-smelterijen', *Tijdschrift ter bevordering van nijverheid* 4 (1837), 216-220.
- P. Baud, *L'Industrie chimique en France. Étude historique et géographique* (Parijs 1932), m.n. 144-153.
- E.A.M. Berkers, 'Een nieuw licht': hoofdstuk 6 in *Geschiedenis van de techniek in Nederland*, **iii** (Zutphen 1993).
- S.A. Bleekrode, 'De industrie der vetstoffen', *De Volksvlijt* 1855, 223-235.

S.A. Bleekrode, 'De klapper- (kokos-) olie en hare verzending in den vorm van kalk-zeep', *De Volksvlijt* 1857, 393-417.

H.A. Boekenoogen, *De scheikunde der oliën en vetten* (Utrecht 1948).

A.A. Costa, *Michel Eugène Chevreul, pionier of organic chemistry* (Madison (Wisconsin) 1962).

J.C.A. Everwijn, *Beschrijving van handel en nijverheid in Nederland*, **ii** ('s-Gravenhage 1912), 484-489, 495-497.

J. Giele (red.), *Een kwaad leven. [Heruitgave van] de arbeidsenquête van 1887* (Nijmegen 1981), **i**, 178-235.

Het glycerin, eene nuttige en hoogst belangrijke stof voor de weverij, verwerij, drukkerij en de appretuur', *De Volksvlijt* 1874, 221-224.

J. Gram, 'De Stearine-Kaarsenfabriek Gouda', *Het Lees kabinet* 1899.

A.P. Hoekstra, *Inventaris van de archieven van de N.V. Koninklijke Stearine Kaarsenfabriek Gouda - Apollo (1853) 1858 - 1960 (1969)* (Gemeentelijke Archiefdienst: Gouda 1987).

100 jaar kaarslicht. Van kaarsenfabriek tot chemisch bedrijf. N.V. Koninklijke Stearine Kaarsenfabrieken 'Gouda-Apollo'. 1858 - 1958 (z.p., z.j. (Gouda 1958)).

H.F.R. Hubrecht, 'De stearine-kaarsenfabriek te Gouda', *Eigen Haard* 1877, 342-344, 350-352, 358-360.

J.H.H. Hülsmann, 'Handel en nijverheid', in: P.H. Ritter (red.), *Eene halve eeuw 1848-1898. Nederland onder de regeering van koning Willem den derde en het regentschap van koningin Emma*, **i** (Amsterdam 1898), 281-348, m.n. 312-314.

L.F. Jähkel, 'Beschrijving der fabriekmatige vervaardiging van stearinezure kaarsen', *Tijdschrift ter bevordering van nijverheid* 7 (1843), 252-265.

De kaarsenmaaker (Dordrecht 1789).

P.J. Kasteleyn, *De waschbleeker en waschkaarsenmaaker, meerendeels naar het Fransche van den heere Duhamel du Monceau* (Dordrecht 1792).

G. Leenders en E. Willems, 'Terug naar het ambachtelijke niveau. Kaarsenfabricage in Amsterdam', *Ons Amsterdam* 43 (1991), 148-152.

J. MacLean, 'Ook de kaarsenmaker had milieuproblemen', *Nederlandse Chemische Industrie* 18 (1976), 526-533.

B. Meijlink, 'Stearine-kaarsen', *Algemeene Konst- en Letterbode*, 1839, **ii**, 445-447.

[J.S. Muspratt], *Chemistry, theoretical, practical, and analytical, as applied to the arts and manufactures* (Londen z.j. (c. 1876)), **i**, 432-455.

H.J.M. Roetemeijer, 'Wasblekerij 'De Honingbij' en Koninklijke Waskaarsenfabriek', *Ons Amsterdam* 22 (1970), 322-328.

De Stearine Kaarsenfabriek 'Apollo' te Schiedam', *De Wereldtentoonstelling van 1878 te Parijs*, nr. 17, blad 1 (10 augustus 1878), 265-266.

De Stearine-Kaarsenfabriek Apollo te Schiedam', *De Katholieke Illustratie* 14 (1880/81), 78-79, 114-115.

Joh. de Vries, 'De evolutie der Nederlandse kaarsennijverheid belicht', *De Onderneming* 1961, 22-25.

H.F. Wessels, *Gouda, proeve eener stadsmonographie* (Utrecht 1939), 83-92.

- A.I. Bierman, *Van artsenijmengkunde naar artsenijbereidkunde. Ontwikkeling van de Nederlandse farmacie in de negentiende eeuw* (Amsterdam 1988).
- H.A. Bosman-Jelgersma, *Vijf eeuwen Delftse apothekers* (Amsterdam 1979).
- J.G. de Bruijn, *Inventaris van de prijsvragen uitgeschreven door de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen 1753-1917* (Haarlem/Groningen 1977).
- N. Chomel (en J.A. de Chalmot), *Algemeen huishoudelijk-, natuur-, zedekundig- en kunstwoordenboek*, 7 delen (Leiden/Leeuwarden 1778)
- A. Clow en N.L. Clow, *The Chemical Revolution. A contribution to social technology* (Londen 1952) (reprint 1992).
- A. Corbin, *Pestdamp en bloesemgeur. Een geschiedenis van de reuk* (Nijmegen 1986).
- D. Craanen, 'Redevoering over den nuttigen invloed der hedendaagsche scheikunde op de algemeene maatschappij', *Vaderlandsch magazijn van wetenschap, kunst en smaak* 1 (1801), 31-66.
- H.A. Diederiks en Ch. Jeurgens, 'Nijverheid versus milieu in Holland 1500-1900', *Holland* 21 (1989), 190-208.
- G. Doorman, *Octrooien voor uitvindingen in de Nederlanden uit de 16e-18e eeuw* ('s-Gravenhage 1940).
- P. Driessen, *Scheikundige verhandeling over de magnesia alba en het nuttig gebruik van de moederloogen van zeezout in ons vaderland* (Amsterdam 1786).
- F.A.A. Eversmann, *Technologische Bemerkungen auf einer Reise durch Holland* (Freiberg en Annaberg 1792).
- J.A. Faber, H.A. Diederiks en S. Hart, 'Urbanisering, industrialisering en milieuaantasting in Nederland in de periode van 1500 tot 1800', *AAG Bijdragen* 18 (1973), 251-271.
- J.J. Ferber, *Neue Beiträge zur Mineralgeschichte verschiedener Länder*, i (Mittau 1778).
- G. Fester, *Die Entwicklung der chemischen Technik bis zu den Anfängen der Grossindustrie* (Berlin 1923) (reprint 1969).
- F.F.J.M. Geraedts, 'De Hinderwetbescheiden, 1811-1952', *Broncommentaren vi-ix* ('s-Gravenhage 1988), 51-79.
- N.B. Goudswaard, *Vijfenzestig jaren nijverheidsonderwijs* (Assen 1981).
- S. Hahnemann, *Herrn Demachy's Laborant im Großen, oder Kunst die chemische Produkte fabrikmäßig zu verfertigen*, 2 Bd. (Leipzig 1784).
- H.C. Hazewinkel, 'Lakmoesindustrie in Oud-Utrecht', *Jaarboekje van Oud-Utrecht* (1928), 168-195.

- H.C. Hazewinkel, *Geschiedenis van Rotterdam*, **iii** (Zaltbommel 1974), 765-801.
- F.L. Holmes, *Eighteenth-century chemistry as an investigative enterprise* (Berkeley 1989).
- E. Homburg, 'De 'Gouden eeuw' van de Nederlandse chemische industrie', *Chemisch Magazine* (mei 1989), 311-314.
- G.J. Honig, 'Sociëteit van de Blauwselfabriek te Westzaan', *De Zaende* 5 (1950), 88-116 en 156-167.
- G.J. Honig, 'De Blauwe Stad. Blauwselfabriek te Westzaan', *De Zaende* 5 (1950), 197-199.
- H.P.M. van der Horn van den Bos, *De Nederlandsche scheikundigen van het laatst der vorige eeuw* (Utrecht 1881).
- H.P.M. van der Horn van den Bos, *Bibliographie des chimistes hollandais dans la période de Lavoisier* (Haarlem 1899).
- H.P.M. van der Horn van den Bos, 'P.J. Kasteleyn (1746-1794). Een Amsterdamsch chemicus uit het laatst der 18e eeuw', *Chemisch Weekblad* 11 (1914), 7-26.
- H.F. Jantzen, 'Westzaan. N.V. Verffabriek Avis, opgericht 1701, de Blauzel Moolen de Blauwe Hengst', *De Zaende* 2 (1947), 199-206 en 297-304.
- H.F. Jantzen, *Twee honderd vijftig jaren blauwselfabriek. 'De Blauwe Hengst', 1701-1951* (z.p. 1951).
- S. Jacob, *Chemische Vor- und Frühindustrie in Franken* (Düsseldorf 1968).
- F.M. Jaeger, *Historische studiën. Bijdragen tot de kennis van de geschiedenis der natuurwetenschappen in de Nederlanden gedurende de 16e en 17e eeuw* (Groningen/Den Haag 1919).
- W.P. Jorissen, 'Iets over het onderwijs in de chemie aan het Athenaeum Illustre te Amsterdam voor de komst van J.W. Gunning', *Chemisch Weekblad* 8 (1911), 501-514 en 527-538.
- P.J. Kasteleyn, *De sterkwaterstoker, zoutzuur- en vitrioolöliebereider; grootendeels overgenomen uit het Fransch van den heer Demachy* (Dordrecht 1788).
- M.J. van Lieburg, *Het Bataafsche Genootschap der Proefondervindelijke Wijsbegeerte te Rotterdam 1769-1984* (Amsterdam 1985).
- M.J. van Lieburg en H.A.M. Snelders, 'De bevordering en volmaking der proefondervindelijke wijsbegeerte'. *De rol van het Bataafsche Genootschap te Rotterdam in de geschiedenis van de natuurwetenschappen, geneeskunde en techniek (1769-1988)* (Amsterdam 1989).
- E. Lievense-Pelser, 'De firma Dommer, in drogerijen en porselein', *Jaarboek van het Genootschap Amstelodamum* 72 (1980), 72-84.

C.G. Ludovici (bew.: J.C. Schedel), *Neu eröffnete Academie der Kaufleute, oder encyclopädisches Kaufmannslexicon*, 7 delen (Leipzig 1797).

W.M.F. Mansveld, 'De oprichting van de 'Oeconomische Tak'. De economische toestand in de Republiek in de tweede helft der achttiende eeuw', in: J. Bierens de Haan, *Van Oeconomische Tak tot Nederlandsche Maatschappij voor Nijverheid en Handel, 1777-1952* (Haarlem 1952), 3-42.

I. Mieck, 'Die Anfänge der Umweltschutzgesetzgebung in Frankreich', *Francia* 9 (1981), 331-367.

I. Mieck, 'Luftverunreinigung und Immissionsschutz in Frankreich und Preussen zur Zeit der frühen Industrialisierung', *Technikgeschichte* 48 (1981), 239-251.

R.P. Multhauf, 'Sal ammoniac: a case history in industrialization', *Technology and Culture* 6 (1965), 569-586.

R.P. Multhauf, 'A premature science advisor: Jacob A. Weber (1737-1792)', *Isis* 63 (1972), 356-369.

R.P. Multhauf, *Neptune's gift: a history of common salt* (Baltimore 1978).

R.P. Multhauf, *The history of chemical technology: an annotated bibliography* (New York 1984).

W.W. Mijnhardt, *Tot heil van 't menschdom. Culturele genootschappen in Nederland, 1750-1815* (Amsterdam 1988).

P.A. Nemnich, *Original-Beiträge zur eigentlichen Kenntniss von Holland*, 2 Bd. (Tübingen 1809).

L. van Nierop, 'Gegevens over de nijverheid van Amsterdam', *Jaarboek van het Genootschap Amstelodamum* 28 (1931), 95-182; 30 (1933), 251-317 en 31 (1934), 151-227.

W.F.H. Oldewelt, 'De porseleinfabriek aan den Amstel', *Oud-Holland* (1932), 193-204.

S. van der Pauw, *Algemeen register op de prijsvragen, medailles en premien, uitgeschreven en toegekend door de Nederlandsche Maatschappij ter bevordering van Nijverheid te Haarlem, sedert hare oprichting* (Haarlem z.j. (1848)).

H.W. Rouppe, *Redevoering, over den invloed der hedendaagsche scheikunde, op de oeconomische wetenschappen en artzneyengkunde* (Rotterdam 1796).

A.F.E. van Schendel, 'Manufacture of vermilion in 17th-century Amsterdam. The Pekstok papers', *Studies in Conservation* 17 (1972), 70-82.

E. Schmauderer, 'J.R. Glaubers Einfluß auf die Frühformen der chemische Technik', *Chemie - Ingenieur - Technik* 42 (1970), 687-696.

P.T. Schonck en P.J. Kasteleyn, 'Tweedde antwoord op de vraag..welke zijn de eigenlijke oorzaken, waarom de scheikunde bij onze nabuuren..in meer aanzien..is, dan in ons vaderland', *Verhandelingen van het Provinciaal Utrechtsch Genootschap van Kunsten en wetenschappen* 4 (1786), 109-183.

U.J. Seetzen, 'Ueber die Gewerbe und Fabriken zu Makkum in Friesland; besonders über die dortige Bereitung des Salmiaks, des Glaubersalzes und Englischen Bittersalzes, des gemeinen Küchensalzes und des feinen Hutsalzes', *Journal für Fabrik, Handlung und Mode* 21 (1801), 23-35.

[U.J. Seetzen], 'Over de neringen en fabrieken te Makkum, in (het voormalig gewest) Friesland; inzonderheid over de bereiding van het sal-amoniak, het wonderzout (Sal Mirab. Glaub.), het Engelsch zout (Sal Ebsom), het gemeen keukenzout, en het fyne broodzout', *Oeconomische Courant* (o.a.) no. 221 (28 oktober 1801), 97-98.

H.A.M. Snelders, *Het Gezelschap der Hollandsche Scheikundigen* (Amsterdam 1980).

H.A.M. Snelders, 'Het fysisch-chemisch werk van de Rotterdamse arts Hendrik Willem Rouppe (1765-1816), *Tijdschrift voor de geschiedenis der geneeskunde, natuurwetenschappen, wiskunde en techniek* 4 (1981), 25-44.

H.A.M. Snelders, 'Welke zijn de eigenlijk oorzaken, waarom de scheikunde bij onze nabuuren in meer aanzien, en algemeener oefening is, dan in ons vaderland?' (1785)', *AAG Bijdragen* 28 (1986), 287-297.

H.A.M. Snelders, *De geschiedenis van de scheikunde in Nederland. Van alchemie tot chemie en chemische industrie rond 1900* (Delft 1993).

Z.W. Sneller, 'Een Rotterdamsch kwikzilver- en textielcontract in 1670', *Rotterdamsch Jaarboekje*, 3e reeks 10 (1932), 107-116.

J.W. van Spronsen, 'Glauber grondlegger van chemische industrie', *Nederlandse Chemische Industrie* (17 mrt. 1970), 132-136.

W. Stoeder, *Geschiedenis der pharmacie in Nederland* (Amsterdam 1891) (reprint Schiedam 1974).

B. Tieboel, 'Antwoord op de vraag..welke zijn de eigenlijke oorzaken, waarom de scheikunde bij onze nabuuren..in meer aanzien..is, dan in ons vaderland', *Verhandelingen van het Provinciaal Utrechtsch Genootschap van Kunsten en wetenschappen* 4 (1786), 1-107.

D. Vieyra, 'Uit oude archieven', *Pharmaceutisch Weekblad* 74 (1937), 444-455.

J.H. de Vlieger, 'Pekstok's Verwmakerij', *Verfkroniek* 64 (1991), 106-109.

J.H. de Vlieger en E. Homburg, 'Technische vernieuwing in een oude trafiek. De Nederlandse loodwitindustrie, 1600-1870', *Jaarboek voor de geschiedenis van bedrijf en techniek* 9 (1992), 9-68.

J.A. Weber, *Nützliche Wahrheiten für Fabrikanten und Künstler* (Wenen 1793²).

J.A. Weber, *Chemische Erfahrungen bey meinen und andern Fabriken in Deutschland* (Thal Ehrenbreitstein 1805²).

D.A. Wittop Koning, *Compendium voor de geschiedenis van de pharmacie van Nederland* (Lochem/Gent 1986).

A. Ypey, *Systematisch handboek der beschouwende en werkdaadige scheikunde*, **i** (Amsterdam 1804).

W.M. Zappey, *De economische en politieke werkzaamheid van Johannes Goldberg (1763-1828)* (Alphen aan den Rijn 1967).

W.M. Zappey, 'Porcelainwerkers aan de Amstel', in: *Amstelporselein 1784-1814* (1977), 6-29.

- A.H. van der Boon Mesch, 'Over het Nederlandsche Fabrijkwezen en de middelen, om hetzelfde te bevorderen, en in bloei te doen toenemen', *Tijdschrift ter bevordering van Nijverheid* 7 (1843), 527-608.
- Chemische nijverheid', *Tijdschrift der Maatschappij van Nijverheid* 70 (1903), 629-634.
- A. Clow en N.L. Clow, *The Chemical Revolution. A contribution to social technology* (Londen 1952) (reprint 1992).
- K.O. Henseling, *Ein Planet wird vergiftet. Der Siegeszug der Chemie: Geschichte einer Fehlentwicklung* (Reinbek 1992).
- E. Homburg, 'The History of the Dutch Chemical Industry', in: *The Anatomy of Chemical Holland. Special Issue of Chemisch Magazine* (Rijswijk 1986), 16-22.
- E. Homburg, 'De moeizame weg van extractie naar synthese', *Chemisch Magazine* (aug. 1989), 444-446 en (sept. 1989), 508-510.
- I. Mieck, 'Industrialisering und Umweltschutz', in: J. Calließ, J. Rösen en M. Striegnitz (red.), *Mensch und Umwelt in der Geschichte* (Pfaffenweiler 1989), 205-227.
- L. Mumford, *Technics and civilization* (New York 1934).
- Rapporten in zake chemische nijverheid', *Tijdschrift der Maatschappij van Nijverheid* 71 (1904), 469-491 (ook in: *Chemisch Weekblad* 1 (1904), 879-900).
- F.W. Westerouen van Meeteren, 'De chemische nijverheid', *Tijdschrift der Maatschappij van Nijverheid* 70 (1903), 481-489.
- A. André-Félix, *Les débuts de l'industrie chimique dans les Pays-Bas autrichien* (Brussel 1971).
- S.A. Bleekrode, 'Het zwavelzuur en de nieuwe bereidingswijze van Persoz', *De Volksvlijt* 3 (1856), 288-301.
- E. Bloembergen, *Vijf en zeventig jaar superfosfaat. Gedenkboek ter gelegenheid van het vijfenzeventigjarig bestaan van het superfosfaatbedrijf in Nederland* (Utrecht 1953).
- W.H.G. Brok, 'H. ten Cate Hzn. & Co: garenaankopen en bleeknota's 1834-1872', *Textielhistorische bijdragen* 21 (1979), 52-67.
- A. Buter, 'Over de Twentse natuurpleken', *Textielhistorische bijdragen* 6 (1965), 32-47.
- A. Buter, 'Nog meer over de natuurpleken', *Textielhistorische bijdragen* 7 (1966), 65-73.
- A. Clow en N.L. Clow, 'Vitriol in the industrial revolution', *Economic History Review* 15 (1945), 45-55 (ook in: A.E. Musson (red.), *Science, technology and economic growth in the eighteenth century* (Londen 1972), 148-167.)

A. Clow en N.L. Clow, *The chemical revolution. A contribution to social technology* (Londen 1952) (reprint 1992).

J.M. Cohen, *The life of Ludwig Mond* (Londen 1956).

J.F. Demachy, *L'art du distillateur des eaux-fortes* (Parijs 1773).

G. Devos, 'Milieuverontreiniging door de industrie omstreeks het midden van de 19e eeuw', *Bijdragen tot de geschiedenis* 63 (1980), 347-384.

R. Dossie, *The laboratory laid open* (Londen 1758).

J.S. Doting en H.I. Waterman, *Handleiding bij de studie van het zwavelzuurbedrijf* (Dordrecht 1930).

E. Drösser, *Die technische Entwicklung der Schwefelsäurefabrikation und ihre volkswirtschaftliche Bedeutung* (Leipzig 1908).

S.M. Edelstein, 'Two Scottish physicians and the bleaching industry: the contributions of Home and Black', in: S.M. Edelstein, *Historical notes on the wet-processing industry* (Dexter Chemical Corporation, 1972), 35-38.

Die Familie Curtius', *Chemische Industrie*, n.s. 1 (1949), 82-84.

J.J. Ferber, *Neuer Beiträge zur Mineralgeschichte verschiedener Länder*, i (Mittau 1778).

G. Fester, *Die Entwicklung der chemischen Technik bis zu den Anfängen der Grossindustrie* (Berlin 1923) (reprint 1969).

R.J. Forbes, *A short history of the art of distillation* (Leiden 1948) (reprint 1970).

G. Goertz, *The world chemical industry around 1910: A comparative analysis by branche and country* (Genève 1990).

W. Greiling, *Chemie veroverte de wereld* (Amsterdam z.j.)

O. Guttmann, 'The early manufacture of sulphuric and nitric acid', *Journal of the Society of Chemical Industry* 20 (1901), 5-8.

L.F. Haber, *The chemical industry during the nineteenth century* (Oxford 1958) (reprint 1969).

H.C. Hazewinkel, *Geschiedenis van Rotterdam* (Zaltbommel 1974), iii, 776-777.

S. Jacob, *Chemische Vor- und Frühindustrie in Franken* (Düsseldorf 1968).

D. Jordaan J.G.Hzn., 'De firma Thomas Ainsworth te Goor in de jaren 1844 tot 1850', *Textielhistorische bijdragen* 6 (1965), 60-89.

E.K., 'Eeuwfeest van de chemische fabrieken der firma wed. P. Smits en Zoon te Utrecht', *Tijdschrift der algemeene technische vereeniging van beetwortelsuikerfabrikanten en raffinadeurs* 5 (1927), 109-112.

P.J. Kasteleyn, *De sterkwaterstooker, zoutzuur- en vitrioolöliebereider; grootendeels overgenomen uit het Fransch van den heere Demachy* (Dordrecht 1788).

R. Kattewinkel, 'De industrie van de stad Utrecht vanaf de Fransche tijd tot 1900' (type-script Utrecht 1952) (aanwezig in GA Utrecht).

[Joh. Ketjen], *Honderd jaar zwavelzuur-fabricatie - Fa. G.T. Ketjen & Co. - Maatschappij voor zwavelzuurbereiding - 1835 - 1 april - 1935* (z.p. z.j. (Baarn 1935)).

Ketjen Nieuws (jubileum-uitgaven: 3 september 1971 en 29 maart 1985).

C.T. Kingzett, *The history, products, and processes of the alkali trade including the most recent improvements* (Londen 1877).

Kundigheden nopens de vitriool-oly, ten nutte der manufacturiers', *Oeconomische Courant*, No. 56 (aug. 1799), 25-27.

J. MacLean, 'Zwavelzuurfabrieken in de periode 1815-1850', *Nederlandse chemische industrie* 18 (1976), 410-416.

J. MacLean, 'Sodafabrieken in de 19e eeuw', *Chemisch Magazine* (1982), 287-289.

A. Mallet, 'Beschreibung der Schwefelsäure-Fabrikation', *Polytechnisches Journal* 105 (1847), 362-375.

G.J. Mulder, 'De zwavelfabriek van de heeren Ketjen, Jarman & Comp. te Amsterdam', *Algemeene Konst en Letterbode* (1836), II, 31-32.

[C.J.H. Müller], *Chemische fabriek van beenderenproducten Wed. P. Smits & Zoon te Utrecht. Historisch overzicht ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan der beenzwartfabriek, 1827 - 3 december - 1927* (Utrecht 1927).

D. Osteroth, *Soda, Teer und Schwefelsäure. Der Weg zur Großchemie* (Hamburg 1985).

A. Payen, *Précis de chimie industrielle* (Parijs 1851²).

E. Pécelet, *Cours de chimie* (Marseille 1823).

C. Priesner, 'Johann Christian Bernhardt und die Vitriolsäure', *Chemie in unserer Zeit* 16 (1982), 149-159.

S.C. Regtdoorzee Greup-Roldanus, *Geschiedenis der Haarlemmer bleekerijen* (Den Haag 1936).

E. Schmauderer, 'J.R. Glaubers Einfluß auf die Frühformen der chemischen Technik', *Chemie-Ingenieur-Technik* 42 (1976), 687-696.

F. Schmieding, 'Energiegeschichtliche Aspekte der Schwefelsäurefabrikation: Von der Vitriolbrennerei zum Wärmekraftwerk', *Environmental History Newsletter* no.3 (1991), 35-49.

E. Schramm, 'Soda-Industrie und Umwelt im 19. Jahrhundert', *Technikgeschichte* 51 (1984), 190-216.

E.L. Schubart, 'Ueber die sauren Gase, welche Schwefelsäure- und Sodafabriken verbreiten, und die Mittel, dieselben unschädlich zu machen. Aus einer belgischen Staatsschrift auszugsweise mitgetheilt', *Polytechnisches Central-Blatt* 23 (1857), 1220-1232 en 1309-1319.

L. Serrurier, 'Over de soda-fabriekatie', *Tijdschrift der Nederlandsche Maatschappij ter bevordering van Nijverheid* 29 (1866), 241-274.

C. Singer, *The earliest chemical industry. An essay in the historical relations of economics & technology illustrated from the alum trade* (Londen 1948).

J.G. Smith, *The origins and early development of the heavy chemical industry in France* (Oxford 1979).

A short account of the Tennant Companies 1797-1922 (Londen 1922).

E.C. Vaupel, 'Ökonomie, Ökologie und technischer Wandel: Zur Bedeutung der sizilianischen Schwefelkrisen für die Entwicklung der chemischen Industrie im 19. Jahrhundert', *Deutsches Museum. Wissenschaftliches Jahrbuch* 1990, 97-131.

Wed. P. Smits & Zoon te Utrecht, 1827 - 3 december - 1927', *Chemische Courant voor Nederland en Koloniën* 25 (14 december 1927).

A. Ypey, *Systematisch handboek der beschouwende en werkdaadige scheikunde*, i (Amsterdam 1804).

J.A.B. de Beer, 'De geschiedenis van de meekrapstoof in Standdaarbuiten', in: *De Ghulden Roos* 18 (1958), 84-95.

I.G.J. van den Bosch, *Over den verbouw en bereiding der meekrap in het departement van Vacluse in verband met de meekrapteelt in Zeeland* (Middelburg 1850).

J.L. De Bruyn Kops, 'Meekrap', in: *De Economist*, 2 (1853), 13.

W. Crookes, *A practical handbook of dyeing and calicoprinting* (Londen 1874).

H.L. Duhamel du Monceau, *Mémoires sur la garance et sa culture, avec la description des étuves pour la dessécher & des moulins pour la pulvériser* (Parijs 1757).

M.J. Girardin, *Technologie de la garance, Mémoire présenté à la Académie Royale des Sciences de Rouen, le 21 Juillet 1843* (Parijs 1844).

Th.M. de Graaf, 'Meestoven in het algemeen en 'De Nijverheid' te Kapelle in het bijzonder', in: *Industriële Archeologie* 2 (1982), 58-81.

A.G. de Groot, 'Meekrap in Zuid-Holland', *Zuid-Hollandse Studiën* 8 (1959), 139-173.

E. Homburg, 'De eerste acties tegen chemische fabrieken omstreeks 1850', in: *Spiegel Historiae* 28 (1993), 263-268.

E. Homburg en J.W. Schot, 'Financiers van de Nederlandse industrialisatie. Economische drijfveren, sociale herkomst en familierelaties, het voorbeeld van de garancine-industrie 1845-1854', *Tijdschrift voor Sociale Geschiedenis*, 14 (1988), 274-298.

E. Homburg en J.W. Schot, 'Innoverend ondernemerschap in het midden van de 19e eeuw: een onderzoek naar de oprichters van de Nederlandse garancine-industrie', *Jaarboek voor de Geschiedenis van Bedrijf en Techniek*, 5 (1988), 86-101.

J. de Kanter, *De meekrapteleur en bereider* (Dordrecht 1802).

B.W. van der Kloot-Meyburg, 'Bijdrage tot de geschiedenis van de meekrapcultuur in Nederland' in: *Economisch-Historisch Jaarboek*, 18 (1934), 59-153.

O.P. Kratz, en A. Diem, 'Historische Experimente (1856-1858). Heinrich Caro: Die Louisenthaler Actiengesellschaft in Mülheim an der Ruhr - eine kombinierte Naturfarbstoff-Fabrik und Färberei zur Zeit der ersten 'Anilinfarben' ' in: *Chem. Exp. Didakt.* 2 (1976), 179-186.

H.A.J. Maassen, 'Beginnende vernieuwing in de Nederlandse meenijverheid: De 'Dubbele Meestooft' te Hontenisse tussen 1837 en 1840' in: *Industriële Archeologie* 5 (1985), 159-167.

H.A.J. Maassen, 'Een Groot-Nederlands ondernemer in het Koninkrijk der Nederlanden. De Gentse handelaar en meekrapponier J.A. Verplancke' in: *Tijdschrift voor Geschiedenis van Techniek en Industriële Cultuur*, 5 (1987) 18, 15-24.

J. MacLean, 'Opkomst, bloei en verval der garancine-fabrieken 1847-1875, in: *Zeeuwsch Tijdschrift* (1978), 127-132.

J.A. Mol, 'De meestoof 'in de Vlucht' te Nisse 1860-1893' in: *Historisch Jaarboek voor Zuid- en Noord-Beveland*, 8 (1982), 58-81.

J.H. Ochtman, *Verslag der verbeterde meekrapbereiding in de meestoof 't Hart te Zierikzee* (Zierikzee 1852).

A. Peeters, 'Les plantes tinctoriales dans l'économie du Vaucluse au XIXe siècle', in: *Études Rurales* 60 (1975), 41-54.

H. Peschar, 'Een garancinefabriek te Amsterdam 1850-1876', in: *Amstelodamum* (1979), 11-16.

J.M.G. van der Poel, *De Wilhelminapolder 1809-1959* (Wageningen 1959).

J.M.G. van der Poel, 'De teelt van meekrap' in: *Ceres en Clio: zeven variaties op het thema landbouwgeschiedenis, Agronomisch Historische Bijdragen* 6 (Wageningen 1964).

C.L. Punt, *Iets over de voordeeligste wijze van de meekrap in de meestoven te bereiden* (Dordrecht 1836).

J.W. Schot, 'De ontwikkeling van de techniek als een variatie- en selectieproces. De meekrapteelt en -bereiding in het licht van een alternatieve techniekopvatting' (doctoraalscriptie Erasmus Universiteit, Rotterdam 1985).

J.W. Schot, 'De meekrapnijverheid: de ontwikkeling van de techniek als een proces van variatie en selectie' in: *Jaarboek voor de Geschiedenis van Bedrijf en Techniek*, 3 (1986), 43-62.

J.W. Schot, 'Het meekrapbedrijf in Nederland in de negentiende eeuw nader bezien in het licht van het industrialisatiedebat' in: *Economisch- en Sociaal-Historisch Jaarboek*, 50 (1987), 77-110.

J.W. Schot, 'Eigenheid industrialisatiepad ankerpunt voor technologiebeleid', in: *De Ingenieur*, 100 (1988) 532-33.

J.W. Schot, 'Technology in decline: A search for useful concepts. The case of the Dutch madder industry in the nineteenth century', in: *British Journal for History of Science* 25 (1992), 5-26.

J.W. Schot en E. Homburg, 'De garancine-fabriek te Zierikzee, 1846-1882. Een moderne industrie met milieuproblemen', in: *Kroniek van het land van de Zeemeermin (Schouwen-Duiveland)* 13 (1988), 61-78.

B.C. Sluijk, 'Meekrap', in: *Stichting Textielgeschiedenis. Jaarverslag 1958*, 17-39.

J.S.M. Tornga, 'De teelt van meekrap in de Betuwe' in: *Tabula Batavorum* 2 (1984) 18-25.

A.G. Travis, *The Rainbow Makers. The origins of the synthetic dyestuffs industry in Western Europe* (Bethlehem (USA) 1993).

H. Uil, 'De meestoof 'De Zee' te Elkerzee, in: *De Schouwse Koerier* (1980) 1.

G.P.J. Verbong, *Technische innovaties in de katoendrukkerij en -ververij in Nederland 1835-1920* (Amsterdam 1988).

O. Verhagen, en S. Bleekrode, *Beschouwingen over de meekrapbereiding* (Goes 1852).

O. Verhagen, *Een woord aan alle belanghebbenden; de geschiedenis betreffende der ontbonden Maatschappij van Verbeterde Meekrapbereiding* (Goes 1858).

A. van der Weijde, 'De verdwenen meekrapcultuur op Schouwen en Duiveland' in: *Archief van het Zeeuwsche Genootschap der Wetenschappen* (z.p. 1925) 73-109.

G.E.M.P. Willemsen-de Mey, 'De opkomst van de Nederlandse garancine-industrie na 1845' (doctoraalscriptie Katholieke Universiteit Nijmegen 1983) (2 dln.).

C. Wiskerke, 'De geschiedenis van het meekrapbedrijf in Nederland', in: *Economisch-Historisch Jaarboek*, 25 (1952), 1-144.

P.F.G. Boullay, J. d'Arcet en Mérimée, 'Rapport sur la céruse de la fabrique de Clichy', *Bulletin de la Société d'Encouragement* 12 (1813), 179-187.

J.A. Chaptal, *Chimie appliquée aux arts*, iv (Parijs 1807), 302-314.

[Chemielinco], 'Historisch onderzoek naar 13 loodwit- en/of verffabrieken te Rotterdam' (rapport; Utrecht 1989)

B. Coppens, *Über die Verkalchung des Bleies und das Verfahren dieselbe Arbeit in Bleiweißfabriken im Großen zu veranstalten* (Erfurt 1797).

J.M. Cowley, 'Electron-diffraction study of the structure of basic lead carbonate, $2\text{PbCO}_3 \cdot \text{Pb}(\text{OH})_2$ ', *Acta Cryst.* 9 (1956), 391-396.

[G.C.E. Crone], *H.G.Th. Crone 1790-1940* (z.p. z.j. (Amsterdam 1940)).

J. Dall'armi, 'Memoire sur la fabrication du blanc de plomb', *Bulletin de la Société d'Encouragement* 8 (1809), 358-363.

R. Didde, 'De loden last van Rotterdam. Bodemvervuiling loodwitfabrieken nauwelijks te saneren', *NRC Handelsblad* (24 april 1990).

C.M. van Dijk, *Verhandeling over het loodwit* (Dordrecht 1829).

K. Dinklage, 'Die älteste österreichische Bleiweißfabrik und ihre Gründung in Klagenfurt im Jahre 1761', *Blätter für Technikgeschichte* 18 (1956), 122-137.

Fabriek van electro-chemisch loodwit', *Algemeene Konst- en Letterbode* (1842), i, 345-346.

J.G. Gentele, 'Ueber die Bleiweißfabrication', *Polytechnisches Journal* 63 (1837), 196-219.

T. Goedings, 'Een zeventiende-eeuwse verklaring voor het woord schulpwit', *IIC Nederland Mededelingenblad* 6 (1) (maart 1989), 7-12.

H.C. Hazewinkel, 'De opkomst van drie nieuwe industrieën in xviii-eeuwsch Rotterdam', *Rotterdamsch Jaarboekje* (1934), 65-84.

E. Herbert-Kerchnawe, *Die Bleiweiss-Fabrication in Österreich* (Wenen 1898).

C. Hochstetter, 'Ueber Bleiweissbildung', *Journal für praktische Chemie* 26 (1842), 338-353.

S. Jacob, *Chemische Vor- und Frühgeschichte in Franken* (Düsseldorf 1968), 181-188.

G. Jars, *Voyages métallurgiques*, ii (Parijs 1780), 560-567.

H. Kühn, 'Bleiweiß und seine Verwendung in der Malerei', *Farbe und Lack* 73 (1967), 99-105 en 209-213.

J. van Loon, 'Loodwit', *Verfkroniek* 17 (1944), 2-6 en 14-16.

- H. Ludowig, *Handbuch der Bleiweiß- und Bleizuckerfabrication* (Weimar 1854²).
- G. Lunge, 'Das Bleiwerk von Walker, Perkers und Comp. zu Chester', *Polytechnisches Journal* (1865), 43-47.
- J. MacLean, 'Reijer Hendrik van Someren (1787-1851), promotor van de Nederlandse scheikundige technologie', *Rotterdams Jaarboekje*, 8ste reeks 5 (1977), 190-208.
- J. MacLean, 'Loodwitfabrieken in de negentiende eeuw', *Rotterdams Jaarboekje*, 8ste reeks 7 (1979), 233-252.
- J. Meinema, 'Stukken betreffende de ijzerhandel R.P. Stratingh en de loodwitfabriek Stratingh en Co. te Groningen. 1816-1851', in: J. Meinema, *Inventaris van het huisarchief van de Bredenburg te Warffum* (Groningen 1975/76), 99-102.
- [Mérimée], 'Fabrication du blanc de plomb', *Bulletin de la Société d'Encouragement* 8 (1809), 275-279.
- G.J. Mulder, 'Scheikundig onderzoek van eenige loodwit-soorten', *Algemeene Konst- en Letterbode* (1839), **ii**, 130-136.
- Note sur les qualités de la céruse de Clichy', *Bulletin de la Société d'Encouragement* 16 (1817), 96.
- [R. O'Reilly], 'Observations sur quelques nouvelles méthodes de fabriquer le blanc de plomb ou de céruse', *Annales des Arts et des Manufactures* 7 (1802), 173-182.
- J.J. Prechtel (red.), *Technologische Encyclopaedie oder alphabetisches Handbuch der Technologie, der technischen Chemie und des Maschinenwesens*, **ii** (Stuttgart 1830), 464-469.
- W.H. Pulsifer, *Notes for a history of lead and an inquiry into the development of the manufacture of white lead and lead oxides* (New York 1888).
- H. Reinold, 'De Utrechtsche loodwitfabriek van den heer G. Greve', *De Ingenieur* 2 (1887), 204-205.
- A.B. Roeloffzen, 'Notitie loodwit-, vernis- en verffabrieken in de gemeente Rotterdam', (DCMR: Schiedam januari 1988).
- J.F. Sacher, 'Aus der Entwicklungsgeschichte der Bleiweissfabrikation', *Farben Zeitung* 46 (1941), 34-35.
- E. Smink, 'Vondsten van bedrijfsaardewerk uit de Haarlemmertrekvaart van loodwitmolen De Star. Een beknopte geschiedenis van de loodwitindustrie', *Holland* (1983), 40-51.
- P.R. Sprengel, *Handwerke und Künste in Tabellen*, **iv** (Berlijn 1769), 50-68.
- A. Stewart, 'Lead pigments and paints', *Official Digest* 22 (1950), 1100-1113.

- F. Stohmann en B. Kerl (red.), *Encyclopädisches Handbuch der technischen Chemie*, **i** (Brunswijk 1888⁴), 1683-1726.
- H.W. Stuurman, 'Loodwitpotten - loodwitmolens - loodwitindustrie. Een bijdrage tot de industriële archeologie', *Westerheem* 26 (1977), 79-96.
- W. Tienes, *Die Entwicklung der deutschen Bleiweiß-Industrie* (München 1934).
- A.M. van den Toorn, 'Eenige berekeningen betrekkelijk de zamenstellende deelen van het loodwit, enz.', *Algemeene Konst- en Letterbode* (1823), **i**, 242-247 en 325-328.
- J.B. Trommsdorff, *Ueber die Bereitung des Bleiweisses im Grossen* (Erfurt 1827).
- A. Ure (red.), *A dictionary of arts, manufactures, and mines*, **ii** (Londen 1853⁴), 945-952.
- D. Vis, *Drie eeuwen verf. Een en ander uit de geschiedenis van de Zaanse Verfindustrie* (Oostzaandam z.j. (1945)).
- C. Visser, *Verkeersindustrieën te Rotterdam in de tweede helft der achttiende eeuw* (Rotterdam 1927), 124-136 en 196-201.
- J.H. de Vlieger, 'Enige eeuwen met een lichte, loden last', (type-script: Rijswijk 1988).
- J.H. de Vlieger, 'De Schoonhovense loodwitfabriek Wed. Hondorff Block & Braet, 1778 tot 1940', *Historische Encyclopedie Krimpenerwaard* 13 (2) (1988), 25-44.
- J.H. de Vlieger, 'De loodwitmakery aan den Ouden Rijn.' Ruim twee eeuwen loodwitfabricage in Bodegraven', *Heemtijdinghen* 25 (1989), 54-79.
- J.H. de Vlieger, 'De Oudhollandse methode om loodwit te maken', *Verfkroniek* 62 (1989), 21-26.
- J.H. de Vlieger, 'Loodwit, de ontwikkeling van het kamerproces', *Verfkroniek* 62 (1989), 465-469 en 510-512 (hierin de 'Mémorie van octrooi Krijn Hoogeveen').
- J.H. de Vlieger, 'De 19e-eeuwse dichter-verfkopers: Reijer Hendrik van Someren (1787-1852), Hendrik Tollens Carolus zn. (1780-1856)', *Verfkroniek* 63 (1990), 364-368 en 451-456.
- J.H. de Vlieger, 'De Zaanse loodwitmolens 'De Rob' en 'De Veldlust'', *Verfkroniek* 64 (1991), 344-348 en 388-391.
- J.H. de Vlieger, 'De Utrechtse loodwitfabriek Cornelis Hoogeveen & Comp. 1802-1877', *Verfkroniek* 65 (9) (sept. 1992), 24-27.
- J.H. de Vlieger en E. Homburg, 'Technische vernieuwing in een oude trafiek. De Nederlandse loodwitindustrie, 1600-1870', *Jaarboek voor de geschiedenis van bedrijf en techniek* 9 (1992), 9-68.

C.M. Wai en K.T. Liu, 'The origin of white lead - From the East or the West', *Journal of Chemical Education*, 68 (1991), 25-27.

G.A. Walter, *Die geschichtliche Entwicklung der rheinischen Mineralfarben-Industrie vom Beginn des 19. Jahrhunderts bis zum Ausbruch des Weltkrieges. Ein Beitrag zur rheinischen Industriegeschichte* (Essen 1922).

H. Wefers Bettink, *De Utrechtsche Loodwit-Fabriek Firma G. Greve* (Utrecht z.j.).

AKU-research. De N.V. Onderzoeksinstituut 'Research' van de Algemene Kunstzijde Unie N.V. (Arnhem z.j.).

E.S.A. Bloemen, 'Bezieling en "esprit d'équipe". Industriële research in Nederland in het interbellum' in P. Boomgaard e.a. eds., *Exercities in ons verleden. Twaalf opstellen over de economische en sociale geschiedenis van Nederland en koloniën, 1800-1950* (Assen 1981) 153-167.

1e Eeuwboek van het Technologisch Gezelschap te Delft, 1890-1990 (Delft 1989).

B. Elema, *Opkomst, evolutie en betekenis van research gedurende honderd jaren gistfabriek* (Delft 1970).

Gouden research. DSM Research 50 jaar, 1940-1990 (z.p. 1990).

D.A. Hounshell en J.K. Smith jr., *Science and corporate strategy: Du Pont R&D, 1902-1980* (Cambridge 1988).

J.J. Hutter, 'Nederlandse laboratoria 1860-1940: een kwantitatief overzicht', *Tijdschrift voor de Geschiedenis van de Geneeskunde, Natuurwetenschappen, Wiskunde en Techniek* 9 (1986) 150-174.

A.F. Kamp ed., *De Technische Hogeschool te Delft, 1905-1955* ('s-Gravenhage 1955).

[H.H.R. Roelofs Heyrmans ed.], *Gedenkschrift van de Koninklijke Akademie en van de Polytechnische School, 1842-1895, samengesteld ter gelegenheid van de oprichting der Technische Hoogeschool* (Delft 1906).

[J.H. Schweppe ed.], *Research aan het IJ. LBPMA 1914 - KSLA 1989: De geschiedenis van het 'Lab Amsterdam'* (Amsterdam 1989).

H.A.M. Snelders, *De geschiedenis van de scheikunde in Nederland. Van alchemie tot chemie en chemische industrie rond 1900* (Delft 1993).

H.A.M. Snelders, *De geschiedenis van de scheikunde in Nederland. 2. De ontwikkeling van chemie en chemische technologie, 1900-1950* (Delft 1997).

G.J. Somsen, 'Selling science: Dutch debates on the industrial significance of university chemistry, 1903-1932' in A.S. Travis e.a. eds., *Determinants in the evolution of the European chemical industry, 1900-1939: new technologies, political frameworks, markets and companies* (Dordrecht, Boston en Londen 1998) 143-168.

A.M.A.A. Steger, 'Het onderwijs in de chemische technologie aan de Technische Hoogeschool', *De Ingenieur* 33 (1918) 515-520.

R.P.W. Visser en C. Hakfoort eds., *Werkplaatsen van wetenschap en techniek. Industriële en academische laboratoria in Nederland, 1860-1940* (Amsterdam 1987) (= *Tijdschrift voor de Geschiedenis van de Geneeskunde, Natuurwetenschappen, Wiskunde en Techniek* 9 (1986) 143-318).

I. Vledder, E.S. Houwaart en E. Homburg, 'Particuliere laboratoria in Nederland. Deel 1: opkomst en bloei, 1865-1914', *NEHA-Jaarboek voor de economische, bedrijfs- en techniekgeschiedenis* 62 (1999) 249-290.

Werken aan scheikunde: 24 memoires van hen die de Nederlandse chemie deze eeuw groot hebben gemaakt (Delft 1993).

N.V. Amsterdamsche Superfosfaatfabriek, Amsterdam - Pernis, 1907-1917 (z.p. 1917).

[E. Bloembergen], *Vijf en zeventig jaar superfosfaat. Gedenkboek ter gelegenheid van het vijfenzeventigjarig bestaan van het superfosfaatbedrijf in Nederland* (Utrecht 1953).

W. Blom, *100 jaar zinkproductie in Nederland* (Eindhoven 1992).

J.S. Doting en H.I. Waterman, *Handleiding bij de studie van het zwavelzuurbedrijf* (Dordrecht 1930).

E. Drösser, *Die technische Entwicklung der Schwefelsäurefabrikation und ihre volkswirtschaftliche Bedeutung* (Leipzig 1908).

J. Eysten, 'De zwavelzuurfabriek te Uithoorn', *Eigen Haard* 41 (1915) 90-93.

F.H. Eijndman jr., *Leerboek der chemische technologie* (Amsterdam 1906).

E. Homburg, 'Zwavelzuur' in H.W. Lintsen e.a. eds., *Geschiedenis van de techniek in Nederland. De wording van een moderne samenleving* (Zutphen 1993) dl. 4, 181-203.

Honderd jaar zwavelzuur-fabricatie. Fa. G.T. Ketjen & Co., Maatschappij voor Zwavelzuurbereiding. 1835 - 1 april 1935 (z.p. 1935).

P. Huf, *Zeventig jaar Coenen & Schoenmakers, Veghel, 1882 - 28 juli - 1952* (z.p. 1952).

F.K.Th. van Iterson, 'De zwavelzuurbereiding door de Staatsmijnen te Lutterade', *De Ingenieur* 47 (1932) A280-A285.

K.J.B. De Kleermaeker, 'Vijftig jaar meststoffenontwikkeling', *Chemisch Weekblad* 50 (1954) 565-570.

[G. Küffner], *Lurgi, the technology-oriented plant contractor, 1897-1997* (Frankfurt am Main 1997).

R. Landau en N. Rosenberg, 'Successful commercialization in the chemical process industries' in N. Rosenberg, R. Landau en D.C. Mowery eds., *Technology and the wealth of nations* (Stanford 1992) 73-119.

P.S. Pels, *Een economisch-statistisch onderzoek naar de chemische industrie in Nederland* (Haarlem 1944) (ook verschenen als proefschrift in 1943).

J.H. van Stuijvenberg, *Het Centraal Bureau een coöperatief krachtenveld in de Nederlandse landbouw 1899-1949* (Rotterdam 1949) 231-298.

Van superfosfaat tot mengmest. 75 jaar lokatie Pernis (z.p. 1985).

K. de Vrieze, *Mijne herinneringen omtrent het gebruik van kunstmest. Tevens handleiding voor het gebruik van kunstmest* (Amsterdam 1907).

D. de Wit, *Windmill, wieken naar de wind gekeerd. Van boerencoöperatie naar internationale organisatie* (Vlaardingen 1990).

J.L. van Zanden, 'The first green revolution: the growth of production and productivity in European agriculture, 1870-1914', *Economic History Review* 44 (1991) 215-239.

F. Aftalion, *A history of the international chemical industry* (Philadelphia 1991).

A. Arora, R. Landau en N. Rosenberg eds., *Chemicals and long-term economics growth. Insights from the chemical industry* (New York etc. 1998).

F. de Boer, 'Elf-provinciën-nummer', *NCI. Orgaan van de Vereniging van de Nederlandse Chemische Industrie* (mei 1968).

C. Freeman en L. Soete, *The economics of industrial innovation* (Cambridge, Mass. 1997) 3e druk, 85-136.

L.F. Haber, *The chemical industry 1900-1930: International growth and technological change* (Oxford 1971).

E. Homburg, 'The history of the Dutch chemical industry' in *The anatomy of chemical Holland*. Special issue of *Chemisch Magazine* (Rijswijk 1986) 16-22.

J. ten Hove, 'De chemische industrie in Nederland 1800-1990' in *Delfstoffenwinning en chemische industrie. Een geschiedenis en bronnenoverzicht* (Amsterdam 1993) 13-63.

H. Koopmans, *Vijftig jaar scheikundige nijverheid in Nederland* (Delft 1967).

R. Landau en N. Rosenberg, 'Successful commercialization in the chemical process industries' in N. Rosenberg, R. Landau en D.C. Mowery eds., *Technology and the wealth of nations* (Stanford 1992) 73-119.

T.H. Norton, *Die chemische Industrie in Belgien, Holland, Norwegen und Schweden* (Brunswijk 1914).

M.F. Schenk, *De Nederlandse chemische industrie* (ongepubliceerd manuscript, z.p. c1956).

J.K. Smith, 'The evolution of the chemical industry: a technological perspective' in S.H. Mauskopf ed., *Chemical sciences in the modern world* (Philadelphia 1993) 137-157.

P.H. Spitz, *Petrochemicals: the rise of an industry* (New York etc. 1988).

A.S. Travis e.a. eds., *Determinants in the evolution of the European chemical industry, 1900-1939: new technologies, political frameworks, markets and companies* (Dordrecht, Boston en Londen 1998).

[VNCI], 'De historische ontwikkeling van de chemische industrie in Nederland', *Chemisch Weekblad* 49 (1953) 594-609.

N.G. de Voogt en A.J.C. de Waal, 'Scheikunde en scheikundige technologie' in *Wat is een uitvinding en wat werd in een kwart eeuw uitgevonden?* ('s-Gravenhage 1937) 188-220.

A. Bloemen e.a. ed., *De soda* (Roermond 2000) (= laatste uitgave van de *Kroniek. Personeelsblad van Solvay Chemie B.V.*).

E.H. Boasson, 'Mogelijkheden van een anorganisch-chemische industrie', *Chemisch Weekblad* 45 (1949) 33-43.

F. de Boer, 'Elf-provinciën-nummer', *NCI. Orgaan van de Vereniging van de Nederlandse Chemische Industrie* (mei 1968).

IJ. Buurma, *Vuile lucht* (z.p. 1968) (= ANWB Recreatie-brochure no. 6).

W.J. Dercksen, *Industrialisatiepolitiek rondom de jaren vijftig: een sociologisch-economische beleidsstudie* (Assen en Maastricht 1986).

R.J. Forbes ed., *Het zout der aarde. Samengesteld ter gelegenheid van het vijftigjarig bestaan van de NV Koninklijke Nederlandsche Zoutindustrie te Hengelo* (Hengelo 1968).

F. de Goey, *Ruimte voor industrie. Rotterdam en de vestiging van industrie in de haven* (Rotterdam 1990).

G.A. van Haften, *De chemische industrie in Nederland* (Den Haag 1965).

P.E. de Hen, *Actieve en re-actieve industrialisatiepolitiek in Nederland* (Amsterdam 1980).

R.P. van de Kastele, 'Die petrochemische und verwandte organisch-chemische Industrie in den Benelux-Ländern', *Chemische Industrie. Zeitschrift für die deutsche Chemiewirtschaft* 15 (1963) 304-308.

B. Klaverstijn, *Samentwijnen. Via fusie naar integratie* (Arnhem 1986).

G.A. Kohnstamm, *De toekomst van Nederlands industriële ontwikkeling: een technisch-economische studie* ('s-Gravenhage 1947).

H. de Liagre Böhl, J. Nekkers en L. Slot eds., *Nederland industrialiseert! Politieke en ideologische strijd rondom het naoorlogse industrialisatiebeleid, 1945-1955* (Nijmegen 1981).

F.A.M. Messing, *Geschiedenis van de mijnsluiting in Limburg. Noodzaak en lotgevallen van een regionale herstructurering, 1955-1975* (Leiden 1988).

A. Metzner, *Die chemische Industrie der Welt* (Düsseldorf 1955) 2 dln.

[Ministerie van Economische Zaken], *Bedrijfstakverkenning 1980. 8. Chemische-, rubber- en kunststofverwerkende industrie* ('s-Gravenhage 1980).

D. Mittmann, *Die chemische Industrie im nordwestlichen Mitteleuropa in ihrem Strukturwandel* (Wiesbaden 1974).

Nederlandse chemische en pharmaceutische producten en hun fabrikanten ('s-Gravenhage 1956) 3e druk.

De ontwikkeling van de Nederlandse procesindustrie: bevorderende en remmende factoren', *Chemisch Weekblad* 65 (21 mrt. 1969) 13-16.

P. Ottens, *Van carbo- naar petrochemie. De ontwikkeling van de chemische bedrijven van Staatsmijnen/DSM in Limburg, 1952-1977, met bijzondere aandacht voor de veranderingen in input-output relaties* (doctoraalscriptie Sociale Geografie, RU Groningen 1978).

J. Overhoff en A.E. Schouten, 'Enkele aspecten der petrochemische industrie', *Chemisch Weekblad* 49 (1953) 746-758.

Van Rotterdam Charlois naar Rotterdam Pernis, 1902-1977 (Rotterdam 1977) (= jubileumuitgave van *Onder de vlam* 21 (16 september 1977)).

Rotterdam Chemisch Centrum, speciaal nummer van het tijdschrift *Rotterdam-Europoort-Delta* (Rotterdam 1968).

P. de Schipper, *Achter de dijken. Dow in Terneuzen, 1962-1997* (Brugge 1997).

Shell Nederland Chemie 25 jaar (Rotterdam 1974) (= jubileumuitgave van *Onder de vlam* 18 (2 september 1974)).

R.G. Stokes, *Opting for oil. The political economy of technological change in the West German chemical industry, 1945-1961* (Cambridge 1994).

H. Strijkers, *DSM Chemicals: een terugblik, 1975-1991* (z.p., z.j.).

H. Strijkers, *Veertig jaar caprolactam bij DSM, 1952-1992* (z.p., z.j.).

P. Tans, 'Van Staatsmijnen tot DSM', *Het land van Herle. Tijdschrift en contactorgaan voor vrienden en beoefenaars van de historie van oostelijk Zuid-Limburg* 27 (1977) 88-103.

E.J.G. Toxopeüs, 'De petrochemische industrie', *Chemisch Weekblad* 63 (1967) 161-165.

[VNCI], *Handboek voor de Nederlandse chemische industrie* (Alphen aan den Rijn 1977-1990).

E. Wever, 'Pernis-Botlek-Europoort: Un complexe a base de petrole?', *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie* 57 (1966) 131-140.

E. Wever, *Olieraffinaderij en petrochemische industrie. Ontstaan, samenstelling en voorkomen van chemische complexen* (dissertatie RU Groningen 1974).

Chemie in Nederland, themanummer van het *Chemisch Magazine* (nov. 1980) m697-m756.

E. Homburg, 'The history of the Dutch chemical industry', in *The anatomy of chemical Holland*. Special issue of *Chemisch Magazine* (Rijswijk 1986) 16-22.

D.L. Meadows e.a., *The limits to growth. A Report for the Club of Rome's project on the predicament of mankind* (New York 1972).

[Ministerie van Economische Zaken], *Bedrijfstakverkenning 1980. 8. Chemische-, rubber- en kunststofverwerkende industrie* (s-Gravenhage 1980).

A.P.J. Mol, *The refinement of production. Ecological modernization theory and the chemical industry* (Utrecht 1995).

J.W. Schot e.a., *Geven om omgeving. Milieuedrag van ondernemingen in de chemische industrie* (s-Gravenhage 1991).

Technologische innovatie. Tweede Kamer, zitting 1979-1980, 15855, nrs. 1-2 (s-Gravenhage 1979) (de 'Innovatienota

E.E. van Andel, 'Synthetische zeep uit petroleumproducten', *Chemisch Weekblad* 39 (1942) 314-319.

C.J. Briejèr, *Zilveren sluiers en verborgen gevaren. Chemische preparaten die het leven bedreigen* (Leiden 1967).

H.M. Brüggemann ed., *Kunststoffen 1986. Terugblik en toekomst* (Delft 1986).

M. Dendermonde, *Nieuwe tijden, nieuwe schakels. De eerste vijftig jaren van de A.K.U.* (Wormerveer z.j.).

M.J.M. Dongelmans en J.M.H.J. Hemels, *Een Nijmeegse familie. Vier generaties Dobbeltmann, ondernemend en maatschappelijk bewogen* (Nijmegen 1996).

B. van Eysselsteyn, *De geschiedenis van zeep* (Rotterdam 1962).

G. Felletschin, J. Knaut en M. Schöne, *Deutsche Hydrierwerke (DEHYDAG). Stationen ihrer Geschichte* (Düsseldorf 1981).

H.F.J. Freutel, *De ontwikkeling van de Nederlandse kunststoffenindustrie* (z.p., z.j.) (brochure, aanwezig in IISG Amsterdam).

Giftig Nederland: De stand van zaken 30 jaar na *Zilveren sluiers*, themanummer *Milieu. Tijdschrift voor Milieukunde* 12 (1997) 49-111.

E.J. Hamers, 'Kunststoffen', *Economisch-Statistische Berichten* 33 (1948) 587-589.

J.L. Heij e.a., 'NKF vijftig jaar', *Kunststof en Rubber* 47 (6) (1995) 35-48.

P.M.A.V. Hooghoff, 'Plastics in het huishouden', *Erfgoed van Industrie en Techniek* 5 (1996) 74-82.

P.M.A.V. Hooghoff, *70 jaar plastics. Van persplastic tot spuitgietwerk. Van Niftrik in Putte van 1929 tot 1999* (Putte 1999).

P.M.A.V. Hooghoff, 'Knopenfabrieken in Amsterdam', *Ons Amsterdam* 51 (1999) 264-268.

P.M.A.V. Hooghoff en P. van der Weijden, *Zeep in Nijmegen. 100 jaar Dobbelman in Bottendaal* (Zeist 1995).

R. Houwink, *Kunststoffen: samenstelling, eigenschappen en toepassingsmogelijkheden* (Amsterdam 1947) 2e druk.

K en R 50 jaar', themanummer *Kunststof en Rubber* 50 (12) (dec. 1997) 33-112.

R.P. van de Kastele, *Het kunststoffengebied: chemie, grondstoffen en toepassingen* (Amsterdam 1949).

[J.F. Kohlwey en de Werkcommissie voor de Plasticzaal], *Wat zijn kunststoffen? Plastics, hun eigenschappen en toepassingen* (Culemborg, Haarlem, Antwerpen en Keulen 1965) 2e druk.

J.A. van der Laan, 'Is het echt of is het plastic?', *Wetenschap & Samenleving* 40 (1988) no. 3, 46-54, no. 4, 44-53.

J.L. Meikle, *American plastic: a cultural history* (New Brunswick, N.J. 1995).

A. Metz e.a., *De eerste plastic eeuw. Kunststoffen in het dagelijks leven* (Den Haag 1981).

D. Meyer ed., *100 Jahre Henkel, 1876-1979* (Düsseldorf 1976)

S. Mossman ed., *Early plastics. Perspectives, 1850-1950* (Londen en Washington 1997).

A. von Nagel, *Indanthren, Komplexfarbstoffe, Tenside* (Ludwigshafen 1970) 3e druk.

W.L.J. de Nie en J.J. Zonsveld, 'Omvang en structuur van de industrie der plastica', *Plastica* 1 (1948) 83-89, 117-124.

Nieuw, nieuwer, nieuwst! Innovatie in het dagelijks leven', themanummer *Wetenschap & Samenleving* 39 (1987) no. 9/10.

G. van Niftrik, 'Monstergroei van kunststoffen. Petroleumindustrie en petrochemie tussen 1960 en 1970', *PetroChem* 10 (9) (1997) 34-37.

B. Orland, *Wäsche waschen. Technik- und Sozialgeschichte der häuslichen Wäschepflege* (Reinbek 1991).

P. Rijkens, *Synthetische wasmiddelen* (Rotterdam en Londen 1953).

P. Sparke ed., *The plastics age. From modernity to post-modernity* (Londen 1990).

F.P. de Vilder ed., *100 jaar Kortman Nederland B.V.* (Veenendaal 1987).

D.H. Wester, *Mensch - scheikunde - samenleving* (Den Haag 1948) 2e druk.

Ch. Wilson, *Unilever in de Tweede Industriële Revolutie, 1945-1965* ('s-Gravenhage 1968).

- K. Beaton, *Enterprise in oil. A history of Shell in the United States* (New York 1957).
- Friedrich Bergius und die Kohleverflüssigung. Stationen einer Entwicklung* (Bochum 1985).
- J.L. Enos, *Petroleum, progress and profits: a history of process innovation* (Cambridge, Mass. 1962).
- R.J. Forbes en D.R. O'Beirne, *The technical development of the Royal Dutch/Shell, 1890-1940* (Leiden 1957).
- H. Gabriëls, *Koninklijke Olie: de eerste honderd jaar, 1890-1990* ('s-Gravenhage 1990).
- G. Goettsch, *Koolteerproducten: ontstaan, verwerking, toepassingen* (Amsterdam z..j. [1950]).
- J.H. v.d. Heijden, 'Steenkoolhydroëering op technische schaal', *Geologie en Mijnbouw* 15 (1937) 94-98, 103-106.
- P. Hendrix, *Henri Deterding. De Koninklijke, de Shell en de Rothschilds* (Den Haag 1996).
- Th.P. Hughes, 'Technological momentum in history: hydrogenation in Germany, 1898-1933', *Past and Present* 44 (1969) 106-132.
- F.K.Th. van Iterson, 'Kunstmest uit gas en lucht', *De Ingenieur* 47 (1932) A427-A439.
- N.V. Koninklijke Nederlandsche Petroleum Maatschappij. 1890 - 16 juni - 1950. Gedenkboek uitgegeven ter gelegenheid van het zestigjarig bestaan* ('s-Gravenhage 1950).
- A. Kraaij, *75 jaar Cindu bedrijven. Een terugblik onder de gedachte 'Van sloper tot bouwer'* (z.p. 1997).
- J. Laugs, *Stikstof van de Staatsmijnen, 1930-1940* (ongepubliceerde doctoraalscriptie Geschiedenis K.U. Nijmegen 1988).
- W.C. de Leeuw ed., *Kleurstoffen uit petroleum. Algemeene beschouwingen over de industrie der synthetische kleurstoffen. Rapport in opdracht van de directie der Bataafsche Petroleum-Maatschappij* (Amsterdam 1918) (niet in de handel).
- A.von Nagel, *Methanol, Treibstoffe. Hochdrucksynthesen der BASF* (Ludwigshafen 1970).
- J.N.J. Perquin, 'Waterman en de petroleumindustrie: Hogedruktechniek en destructief hydrogeneren' in *De Oogst. Een overzicht van het wetenschappelijk werk van Prof. dr. ir. H.I. Waterman* (Delft 1959) 35-44.
- G. Plumpe, *Die I.G. Farbenindustrie AG: Wirtschaft, Technik und Politik 1904-1945* (Berlijn 1990).
- F.H. Pugh, 'Petroleum als grondstof voor de chemische industrie', *Chemisch Weekblad* 36

(1939) 102-106.

P. Puype en G. Beauchez eds., *Van kiem tot korrel. Nederlandsche Stikstof Maatschappij N.V., 1929-1979* (z.p. 1979).

H.B.J. Schurink, 'De aardolie-industrie als leverancier van grondstoffen voor de chemische industrie', *De Ingenieur* 56 (1941) P13-P18.

P.H. Spitz, *Petrochemicals: the rise of an industry* (New York etc. 1988).

Staatsmijnen in Limburg. Gedenkboek bij gelegenheid van het vijftigjarig bestaan (Heerlen 1952).

Het Stikstofbindingsbedrijf der Staatsmijnen in Limburg (Heerlen 1936).

A.N. Stranges, 'Synthetic fuel production in prewar and World War II Japan: a case study in technological failure', *Annals of Science* 50 (1993) 229-265.

M. Szöllösi-Janze, *Fritz Haber, 1868-1934. Eine Biographie* (München 1998).

A.S. Travis, 'High pressure industrial chemistry: the first steps, 1909-1913, and the impact' in A.S. Travis e.a. eds., *Determinants in the evolution of the European chemical industry, 1900-1939: new technologies, political frameworks, markets and companies* (Dordrecht, Boston en Londen 1998) 3-21.

W.L.Z. van der Vegte, 'De Mekog', *De Bron. Orgaan voor het personeel der verbonden petroleum maatschappijen* 17 (1934) 98-100, 124-125.

Joh. de Vries, *Hoogovens IJmuiden, 1918-1968. Ontstaan en groei van een basisindustrie* (IJmuiden 1968).

B. Waeser, *Die Luftstickstoff-Industrie, mit Berücksichtigung der chilenischen Industrie und des Kokereistickstoffs* (Leipzig 1932) 2e druk.

W. Witschakowski, *Hochdrucktechnik* (Ludwigshafen 1974).

R. Wizinger, *Kolen, lucht en water: een overzicht van de nieuwe toepassingen der koolstofchemie* (Deventer 1944).

D. Yergin, *The prize. The epic quest for oil, money, and power* (New York etc. 1993).

G. de Bruin, *Buscruytmaeckers. Ervaringen en lotgevallen van een merkwaardig bedrijf in Holland* (Amsterdam 1952).

A.D. Chandler jr., *Scale and scope. The dynamics of industrial capitalism* (Cambridge, Mass. en Londen 1994) 3e druk.

E.C. van Dorp, 'Handel en nijverheid' in H. Brugmans ed., *Nederland in den oorlogstijd. De geschiedenis van Nederland en Nederlandsch-Indië tijdens den oorlog van 1914 tot 1919, voor zoover zij met dien oorlog verband houdt* (Amsterdam 1920) 191-249.

- C. Gerretson, *Geschiedenis der 'Koninklijke'* (Baarn 1971-1973) 3e druk, 5 dln.
- G. Hondius Boldingh, 'Chemische industrie in Nederland', *Handelingen van het XVIe Nederlandsch Natuur- en Geneeskundig Congres gehouden te 's-Gravenhage op 12, 13 en 14 april 1917* (Haarlem 1918) 77-95.
- G. Hondius Boldingh, 'Chemische industrie in Nederland', *Chemisch Weekblad* 16 (1919) 242-253, ook in *28e Jaarverslag 1918-1919 van het Technologisch Gezelschap te Delft* (z.j.) 35-51.
- G. Hondius Boldingh, 'Chemische industrie in Nederland', *Chemisch Weekblad* 17 (1920) 96-97.
- J. Houwink ten Cate, *'De mannen van de daad' en Duitsland, 1919-1939. Het Hollandse zakenleven en de vooroorlogse buitenlandse politiek* (Den Haag 1995).
- A.M.C. Lemmens en G.P.J. Verbong, 'Natuurlijke en synthetische kleurstoffenproductie in Nederland in de negentiende eeuw', *Jaarboek voor de geschiedenis van bedrijf en techniek* 1 (1984) 256-275.
- Ch.A. van Manen, *De Nederlandsche Overzee Trustmaatschappij. Middelpunt van het verkeer van onzijdig Nederland met het buitenland tijdens den Wereldoorlog 1914-1919* ('s-Gravenhage 1935) 8 dln. in 6 banden.
- H. Nägele en D. Schaap, *Geen oorlog, geen munitie. De geschiedenis van 300 jaar militaire produktie* (Haarlem 1979).
- P. van Romburgh, 'Chemie en onafhankelijkheid', *Verslag van het Verhandelde in de Algemeene Vergadering van het Provinciaal Utrechtsch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen* (1915) 9-37.
- C. Smit, *Tien studiën betreffende Nederland in de Eerste Wereldoorlog* (Groningen 1975).
- R.Spanjaard, *Een en ander over het ontstaan en de ontwikkeling der anilinekleurstoffenindustrie* (z.p. 1916) overdruk uit *Technisch Studenten-Tijdschrift* no. 14 (juni 1916).
- M.W.F. Treub, *Oorlogstijd. Herinneringen en indrukken* (Haarlem en Amsterdam 1917) 2e druk.
- 75 jaar Vondelingenplaat. Speciale uitgave van 'In geuren en kleuren'* (z.p. 1976).
- Joh. de Vries, *Markt als spiegel. Ontwikkeling en problematiek der Nederlandse koolteermarkt en -nijverheid* (inaugurele rede Katholieke Hogeschool Tilburg 1967).
- Ch. Wilson, *Geschiedenis van Unilever. Een beeld van economische groei en maatschappelijke verandering* ('s-Gravenhage 1954) 2 dln.
- H. Woltereck, *Die Entwicklung der chemischen Industrie Hollands in den Jahren 1914 bis*

1925 (proefschrift Leipzig 1927).